

je obdelana snov! Kritika, ki ima snovno-materialistično stališče, je morda moralna, znanstvena, narodna, verska ali kako drugačna, toda umetniška ni. Dela Boccaccijeva, Goethejeva, i. dr. so često »nemoralna«, dela Julesa Verneja i. dr. so znanstveno nedostatna, a umetniška so. Mnogo je pa del, ki so i moralna i nacionalna i znanstveno neprerečna . . . toda umetniška niso. Lahko je »pobiti« Shakespearja s stališča npravnosti, saj ni skoro drame, v kateri ne bi bilo dveh treh prav »naturalističnih« prizorov ali pogovorov; lahko mu je tu in tam očitati neverstvo, celo bogokletstvo; lahko ga je često osmešiti kot nevedneža v zgodovinski, zemljepisni in naravoslovni stroki . . . navzlic temu — ali često celo prav zategadelj! — pa je in bo Shakespeare gigant med literati-umetniki.

Stoječ na tem vzvišenem stališču umetniške kritike, se niti z besedico ne dotaknem idej v »Trojki«, nego jih prepuščam — občudujoč povest kot lep plod resničnega umetnika — strokovnjakom v — modroslovju, sociologiji, historikom i. dr. —

Povest se vrši na Dolenjskem in le v začetku nu Dunaju. Osebe so vzete bržčas iz istinitosti, iz življenja; saj so toli plastične in resnične, kakor bi bile naši dobri znanci. V središču dejanja stoji hiša oderuškega, izvrstno slikanega Majerja in njegove brezsrarne in brezsrčne soproge. Glavna oseba pa je pravzaprav njiju lepa hči, moža željna koketa Irma; radi nje in okoli nje se vrši vsa povest. Za Irmo se zaporedoma in hkratu poganjajo trije vseučiliški tovariši: Lovro, Radivoj in Vladimir. — Dobrosrčni, večkrat ganljivo naivni Lovro popusti filologijo, ko je podedoval po svoji teti bogato grajščino, zaide v Majeričine in Irmine zanke, a se s pomočjo svojih staršev še srečno reši ter se oženi s plemenito in modro Milico iz vzorne rodbine Stojanove. »Doktorand« Radivoj je klasičen tip velikošolskega »švadronerja«; vsaka njegova beseda je patetična fraza in vsaki gibljaj komedijantovska poza. Značaj bahača Radivoja je izvrstno, s fino satiro in trpko ironijo slikan. — Vladimir je resnoben, marljiv in veleizobražen medicinec, ki se z Radivojem vred zagleda v Irmine oči ter pade v dvoboju z nesrečnim baronom Bergerjem, kateremu je bil ugrabil oderuški Majer vse imetje z gradičem vred, in katerega vodi Irma dotlej za nos, da ostane sama. Ko jo hoče tedaj oče prisiliti k zaroki z docela nesimpatičnim Emilom Jugom, pobegne Irma z Bergerjem v Zagreb; ker pa se mu noče vdati, ustrelji Berger njo in še sam sebe . . .

Poleg tega glavnega dejanja je še več postranskih dogodkov, ki se vrše pri Stojanovih in Draganovih. — Tragična usoda Vladimirjeva je vprav značilna; saj je istina, da pokosi Slovincem smrt vedno in najrajše — najboljše sinove. — Konec povesti je, žal, nekam prenagel in prepovršen, vendar pa vrlo utemeljen.

»Trojka« kaže velik napredek v pisateljski karieri dr. D.; zato smelo izrekamo nado, da nam poda še več takih povesti, kakršno je njega najnovejše delo! Realizem, s kakršnim je pisana »Trojka«, se gotovo prikupi i staro- i novostrojarjem.

Fr. G.

Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. — IV. zvezek. — Vsebina: Moja hoja na Triglav. Spomini Nejaza Nemcigrena. — Fr. L.: Prenos Kopitarjevih smrtnih ostankov v Ljubljano. — Cena zvezku 40 kr. —

»Bohinj še ni našel svojega zgodovinopisca; zato je jaz jako rad zaslужil ime bohinjskega Herodota in pripovedoval dogodivščine domače deželice«. Tako piše dr. Mencinger v svojem najnovejšem delu. S tem je označil namen

svojih »spominov«, hkratu pa karakterizoval vse svoje dosedanje pisateljevanje. Bohinj in Triglav sta Mencingerju od početka njegovega literarnega delovanja torišče, središče ali vsaj veličastnokrasno ozadje vseh njegovih del. Naša gorenjska stran nima menda med Slovenci večjega občudovavca in spoštovavca od njega. V čarobnodivotno Gorenjsko, tja v zeleni, raju slični Bohinj, gori na bleščeče snežnike hrepeni, teži in stremi vsa Mencingerjeva rahla duša. Pri spominu na lepa mladostna leta, ki jih je preživel ob tistem, tajinstveno mirnem bohinjskem jezeru, ob krasnem slapu Savice, ob veselem »božjem očesu« blejskem, pri spominih na doživke po planinah, logih in gozdih mu žari oko še dandanes v mladostnem ognju, pero pa mu prekipeva od zadivljenosti in zanosa. Kadar nima kot zgodovinar, potopisec, geolog in mineralog, botanik in zoolog več realnega gradiva, takrat postane Mencinger celo pesnik, čigar bujnoscmla domišljivost ustvarja potem najkrajše, najpoetičneje, pa tudi najoriginalnejše prizore, vršeče se ob Triglavu ali vrhu Triglava. Mencinger si je torej že davno zaslužil ime »bohinjskega Herodota.«

V poslednjem svojem delu je podal pisatelj na 159 straneh celo vrsto »dogodivščin domače (to je bohinjske) deželice«. A ne samo teh. V genijalno ohlapni obliki turistovskih spominov je nanizal tudi veliko zbirko veleznimivih dogodkov in prizorov, ki so se vršili v 18. in 19. veku v Ljubljani, na Reki, v Karlovcu, v Padovi, v Benetkah, na Dunaju in po drugod . . . V teh nazovi-spominih M. zanimivo pripoveduje, kako so v 18. stoletju njegovi pradedje tovorili na laško stran, kako so včasih delovala kladiva sedaj propadlih fužin, kakšne posledice je imel francoski državni prevrat za Bohinj, kako drakonski je bil l. 1799. župnik v Srednji vasi proti nezakonskim otrokom, kako se je vedel V. Vodnik na Koprivniku, in kako je direktoval na ljubljanski gimnaziji; dalje pripoveduje M., kakšne zasluge si je pridobil Zoizov oskrbnik za blaginjo Gorenjcev, ter kako je pisatelj sam študentoval po Dunaju s S. Jenkom, V. Mandelcem, Iv. Tuškom, Fr. Erjavcem, M. Valjavcem in V. Zarnikom. Popisuje tudi ljubeznivost Jancžičevo do dijaških sotrudnikov pri »Slovenskem Glasniku«, in Janežič celo sam stopi na vrh Triglava — a le v sanjah Mencingerja, spčnega v kupu sena . . . Že tega bi bilo dosti, a Mencinger pripoveduje poleg tega, med tem in po vsem tem še senzacijsko, slučajev in presenetkov polno povest o življenju, trpljenju in nasilni smrti čudaka-modrijana »Mlekojeda« . . .

Vsebine, dejanja je torej v »Hoji na Triglav« dovolj. Dasi pa je umel pisatelj prav spretno zaplesti glavno pripovedno nit s postranskimi, pritegniti moram vendarle kritiku v »Slov. Narodu«, ki imenuje to delo »duhovit literarni konglomerat, pikantno godljo, ki je hkratu potopis, životopis, povest, narodno-gospodarsko-zoološko-filološka, kulturno-politična razprava, toda ne — spomini«.

Tega očitka se je branil M. sam v »Slov. Narodu« tako-le: »Ni lepšega spisa pod solncem, nego je do inrotulacije dospela pravda, ki se je dotikala malone polovice paragrafov in četrtine dvornih dekretov, ki so dičili rajni sodni red iz l. 1781. V taki pravdi nahajamo vzorne govore, »rdeča nit« se trga in skriva liki Pivka-Unec-Ljubljana, in čim več je primotanih slučajev in drugih razvitek ovirajočih novot, tem zanimivejša je pravda. Novi sodni red je drugače osnovan, in ima vsaj to prednost, da bo nam odvetnikom dopuščal mnogo več časa. Ali bi ne bilo umestno, da te proste ure v to porabimo, da odslej pišemo romane (in hoje) v smislu privajenih pravil nekdanjega sodnega reda, od katerega smo se tako težko ločili? Neprekosen bi bil, da, novo dobo bi nam odprl

roman, katerega bi pisala dva advokata, vrsteč se poglavje za poglavjem in oba čisto nasprotnih nazorov. Tako sem pisal jaz pod vplivom poslavljajočega se starega sodnega reda. Moja »hoja« je: dolga vrsta slučajev, kratka sodba in suhoparni sodbeni razlogi, vse kakor v pravadah . . . .«

Dasi ima Mencinger kot pravnik morda prav, ga je vendar prav lahko zavrniti, češ, saj niti stari, niti novi sodni red ni odločilen za literaturo in kritiko. Navzlic temu pa treba priznati, da je Mencingerjeva »Hoja na Triglav« prezanimivo, satire, zdravega humorja in duhovitosti polno, z umstvenimi in srčnimi biseri bogato okrašeno delo, katero bode čital vsaki razumnik in izobraženec slovenski z naslado. Iz Mencingerjeva spisa bi bilo možno sestaviti celo vrsto aforizmov in »zlatih resnic«, ki so vse sad zrelega, globokega premišljevanja in premnoge izkušnosti vsestranski naobraženega, a tudi srčno blazega moža. Prizori, kakor sestanek pisateljev z Mino, Minin pokop, boj Mencingerjev z malim Bohinjčkom, 'Trinos in Mlekojed' i. dr. kažejo Mencingerja ket poeta, plastičnega slikarja in realističnega pripovedovavca. — Jezik sam zase pa je vreden še prav posebne pohvale, saj se odlikuje z izredno bogatim besediščem in z jedrnatim, krepkim slogom. — Mi le želimo, da bi nam podal dr. Mencinger še mnogo toli zdravih in klenih del! —

Z zadovoljstvom pa naj dostavimo tu še pisateljev popravek slovstvene zgodovine dr. Glaserja, ki je trdil, da se je M. porodil l. 1836., a M. sam je izjavil, da se je rodil točno dne 26. marcija 1838. Mi pa izrekamo iskreno željo, naj M. ti dve leti, ki ju je tako v ceno pridobil, vsaj deloma posvetil slovenski knjigi! —

Fr. L. je podal v spisu o prenosu Kopitarjevih smrtnih ostankov po 1½ str. dolgem vvodu nekatera uradna pisma, slavnostni popis, razne govore ter došle brzojavke.

Sicer pa IV. zvezek »Knezove knjižnice« toplo priporočamo; naj bi se razširil med vse narodne sloje ter se čital z razumom! X—X

Elektrika, nje proizvajanje in uporaba. Spisal Ivan Šubic. Natisnil Drag. Hribar v Celju. Izdala in založila »Matica slovenska«. 8°. LXIV + 96 str.

Z velikim veseljem smo prebirali pričujočo knjigo, s katero je zaslužni pisatelj položil temeljni kamen slovenski elektrotehnični literaturi. Temeljni kamen, pravimo; kajti še dokaj knjig in znanstvenih spisov bo treba, da bode Slovenec mogel v svojem jeziku si dobaviti rešitev vseh ugank, katere mu stavijo električna čudesa, ki se deloma že danes godijo in se bodo vedno češče dogajala vpričo njega. In vsakemu prihodnjemu pisatelju bo s Šubičevo elektriko pot uglajena, ali vsaj delo znatno olajšano, tako glede znanstvene vsebine, kakor glede terminologije in sloga, rekše načina razlaganja.

Glede vsebine bodi povedano, da je pisatelj tvarino, kolikor je ta del knjige obsega, proučil natančno in temeljito ter se pri tem skrbno oziral na imenitne novosti najnovejšega časa, kakor: pretvoritev ali transformacijo tokov, akumulatorje, Hertzeve poskuse i. t. d. Glede sloga pa treba pripoznati, da razlaga v gladkem, neprisiljenem jeziku izredno jasno in umljivo, tu pa tam rabeč prav prikladno izbrane nazorne primere; tako nam je posebno ugajalo razlaganje zaporednega in vzporednega stikanja galvanskih elementov, katere pisatelj tukaj primerja s »sesaljkami« (recte: sesalkami. Op. ocenj.). Tu pa tam se pisatelj pri